

RAMMERNE SPRÆNGES

Graphic novels og de nye tegneserier markerer sig endelig på dansk. En række nye udgivelser demonstrerer spændvidden

af Benni Bødker

Endelig er den første danske graphic novel kommet på gaden. I hvert fald hvis man skal tro bagsideteksten på debutanten Allan Haverholms værk *Sortmund* (Brun Blomst). Det er nok at tage munden temmelig meget for fuld, for der har også tidligere været lignende ambitiøse og genreoverskrivende danske tegneserier, men det er første gang en serieskaber herhjemme selv bruger prædikatet graphic novel. Og uanset distinktioner og kategoriseringer kan man kun konstatere, at med *Sortmund* har den nye tegneserie på dansk endelig manifesteret sig med et stort og betydeligt værk.

Den 300 sider lange fortælling følger Manne Svarts, der holder sig for sig selv i sit kolonihavehus og foretrækker at være passivt observerende over for omverdenen, indtil han en dag opsøges af to etnologistuderende, der søger om hjælp til et speciale om dommedagsmyter. Snart går det op for dem, at Manne Svarts er en mand på flugt fra sin fortid og at den tilsyneladende er mere end blakket. En af dem får mistanke om, at Svarts i virkeligheden er langt ældre, end han giver sig ud for, og identisk med ingen ringere end greven af St. Germain, den navnkundige alkymist og charlatan, der i 1700-tallet optrådte som udødelig ved de europæiske hoffere.

Herfra udfolder sig en apokalyptisk thriller, placeret i et Danmark plaget af grasserende nationalisme, som byder på betydelig flere spørgsmål end svar. Historien er intens og mangefacetteret med elementer af den encyklopædiske spændingshistories forkærlighed for esoteriske referencer. Bag de mange krumspring, abstraktioner og metaindslog, der vidner om en imponerende lyst til at tage favntag med det ambitiøse, ligger imidlertid også en basalt set underholdende historie.

Oprindeligt udkom *Sortmund* kapitelvis som en rigtig føljetonroman i form af en række selvudgivne hæfter, der vakte betydelig opmærksomhed i undergrundsmiljøet. Det har taget næsten otte år at få hele historien på plads, og den lange tilblivelsesproces afspejles i værkets manglende homogenitet. Men når

Sortmund fungerer bedst, er den præget af en grov og tung sort/hvid æstetik, der ikke levner megen plads til de finere nuancer, men til gengæld formår at tegne en eskatologisk gyser op i kontrast og stærke flader af sort.

Allan Haverholm er ikke repræsenteret i den nye antologi *Blæk* (Politikens Forlag), men det skyldes næppe et aktiv fravalg fra redaktørernes side. *Blæk* er nemlig et forsøg på at gøre status og præsentere noget af et generationsmanifest. Hovedparten af bidragsyderne er født i 1970'erne og har kun den ene ting til fælles, at de er eksempler på den nye tegneseries indædte vilje til eksperiment og frigørelse. Der har altid været serieskabere, der har brudt med tegneseriens status som mainstream og massemedie rettet mod børn og unge, men det er først inden for de sidste tiår, at seriemediet er blevet så voksent, at det ubesværet kan rumme alle udtryk fra det lyriske og inderligt personlige til den mest genretro eskapisme.

Blæk er et utrolig smukt – og lidt forvirrende – stykke boghåndværk, hvor der er kælet for hver en detalje. Redaktørerne er Matthias Wivel og Thomas Thorhauge (sidstnævnte selv betydelig serieskaber), som er de, der med størst indsigt gennem de sidste par år har kæmpet for at udbrede kendskabet til de nye tegneserier og få stimuleret det danske seriemarked. Med antologien har de også gerne villet udvide tegneseriebegrebet og pege på nye veje, hvorfor en række markante yngre billed- og graffitikunstnere som fx Julie Nord, Ingen Frygt og Kathrine Ærtebjerg også er inviteret med. Ideen er prisværdig, men det er meget svært at se berettigelsen af en række kunstnere uden interesse for at fortælle i billedforløb. Antologiens værkbegreb kunne med lige så god ret være udvidet den anden vej til også indeholde rene tekstbidrag.

Det er - den gode intention til trods - synd, for en strammere redigering havde gjort bogen til et endnu mere markant manifest. Nu bemærker man dog bidrag fra en lille håndfuld serieskabere fra den ældre generation, der også har fået lov til at komme ind i varmen: Mårdøn Smet, Peter Kielland og Peter Madsen. Blandt de yngre markerer sig særligt Søren Mosdal og Jan Solheim, mens specielt Simon Bukhave – oven i købet en af de yngste – med serien ”Alt hvad jeg har i min ene hånd” træder frem som en helt unik stemme. Han bevæger sig i et på overfladen trygt og velkendt univers, hvor læseren alligevel er overladt helt til sig i forsøget på at forstå, hvad der foregår mellem ruderne. Den artistiske sikkerhed er fuldstændig uantastelig, og Bukhave har potentiale til at blive en dansk Charles Burns eller Jim Woodring.

Både Ib Kjeldsmark, Ole Comoll Christensen og Peter Kielland optræder i *Blæk* og er samtidig aktuelle med egne udgivelser. Af de tre er Kjeldsmark den mest særegne, hvis syrede – og prisbelønnede! – *Sloth* (Forlaget Fahrenheit) ikke ligner noget andet. Der er en historie godt gemt et eller andet sted under de udknaldede indfald, men vi befinder os langt væk fra traditionel historiefortælling. Replikkerne flyver af sted som en blanding af sangtekster og nonsens, mens beretningen med en punktet energi bevæger sig fremad mod ”galloping Norway”.

Ole Comoll Christensen er aktuell med hele to opsamlinger af sine mange kortere serier for inden- og udenlandske tidsskrifter og antologier, *Tegnerens arm og andre historier* (Arboris) og *Kage og andre serier* (Forlaget Fahrenheit). Comoll råder over en imponerende spændvidde og et stort udtryksregister. Fra den kommercielle serie Dimensionsdetektiven, som udkom med tre bind i 90’erne, til disse samlingers mere personlige og afsøgende historier, som dog lidt for tit mest er humoristiske bagateller, der skal levere skelet til de grafiske udfoldelser.

Ældst i flokken er Peter Kielland, der med tredje del af *Jernpotte* (Bogfabrikken) endelig afrunder den trilogi, han påbegyndte for ti år siden. Kielland har siden sin debut i 1983 været en af de mest respekterede danske serieskabere, hvis eksklusive produktion sjældent har nået et større publikum. *Jernpotte* er nok det mest tilgængelige, han til dato har præsteret, men de tre bind skal læses i sammenhæng, hvis man skal gøre sig forhåbning om at følge med. Der er tale om fantasy, men langt fra af den konventionelle slags. Hovedpersonen er ingen helt, men tværtimod en religiøs fundamentalist på jagt efter de skrifter, der er de eneste vidnesbyrd om en verden før kaos, og som han for en hver pris vil destruere.

Den mest helstøbte af de nye danske udgivelser er uden tvivl Henrik Rehr og Cav Bøgelunds *Blodbryllup* (Forlaget Fahrenheit), der baserer sig på den spanske digter Federico García Lorcás skuespil fra 1932. ”I mit bryst bor et skrig, der altid vil ud, og som jeg kun med vold og magt kan holde tilbage,” siger enken på sin søns bryllupsdag, og det er den tone af en desperation, der hvert øjeblik kan eksplodere, som pulserer under historiens overfalde og giver den fremdrift.

Historien bærer ind imellem præg af tung dramatisering, hvor fortællingen ikke har vingefang til at lette fra papiret – eller det litterære forlæg. Men overordnet anvendes et overlegent symbolsprog, hvor månen og stjernerne – der ellers kun spiller

en perifer rolle i Lorcass stykke – træder markant frem som koret i en græsk tragedie, der kommenterer handlingen, som ubønhørligt skrider frem mod en tragedies eneste mulige slutning: døden. I *Blodbryllup* mødes kantede karikaturer og verfremdung i et ekspressionistisk landskab og en historie om et skæbnesvangert normbrud. Endnu mangler udtrykket helt at blive rendyrket i retning af enten stiliseret abstraktion eller psykologisk troværdighed, men et sikkert fundament er lagt. De nye tegneserier er definitivt kommet for at blive, også på dansk.

Trykt første gang i *Information* 22. juni 2006

© Benni Bødker 2006